

для успішної і ефективної роботи авіаційного підприємства повинні бути створені певні умови (організаційні, фінансові, технічні і програмні), сукупність яких є системою управління даним напрямом діяльності, що складається з таких основних блоків, як об'єкт управління, суб'єкт управління і процеси управління.

Висновки. Вищеперелічені проблеми вимагають ефективного рішення. Одним з шляхів їх рішення і, відповідно, підвищення ефективності реалізації бізнесу є створення міжгалузевої взаємодії господарюючих суб'єктів. Використання проектно-орієнтованих методів управління зумовило необхідність створення відповідних організаційних структур управління ринкового характеру. На перший план виходить високорівнева інтеграція ділових процесів і постачальників і споживачів авіаційних послуг, що дозволяє здійснювати ефективніше управління всіма учасниками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дик В.В. Информационные системы в экономике [Текст]/под.ред. В.В.Дика// М: Финансы и статистика, 2008
2. Виленский П.Л., Лившиц В.Н. и др. Оценка эффективности инвестиционных проектов[Текст]/ Виленский П.Л., Лившиц В.Н. и др.// Теория и практика: Учебн.-практ. Пособие.-Дело,2001
3. Уткин В.Б., Балдин К.В., Информационные системы и технологии в экономике[Текст]/ Уткин В.Б., Балдин К.В.//М.:ЮНИТИ, 2003
4. Стрелец И.А., Новая экономика и информационные технологии[Текст]/ Стрелец И.А.//М.: Издательство «Экзамен»,2003
5. Ищенко А.А. Управление межотраслевым взаимодействием хозяйствующих субъектов[Текст]/ . Ищенко А.А.//М.: Российская Академия предпринимательства, 2004

УДК 336.77:332.2

Майборода І.С

ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА З УРАХУВАННЯМ ГАЛУЗЕВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ

Досліджено проблеми оцінки кредитоспроможності позичальника з урахуванням галузевих особливостей та їх впливу на кредитоспроможність підприємства. Обґрунтовано комплексну методик оцінки кредитоспроможності підприємства з урахуванням галузевих особливостей, розміру бізнесу та прозорості його ведення, що дозволить зменшити ризик кредитних операцій банку та підвищити ймовірність отримання кредитних коштів підприємствами.

Ключові слова: кредитоспроможність, позичальник, фінансовий стан, фінансові коефіцієнти, галузеві особливості.

Key words: solvency, loan debtor, financial standing, financial factors, branch particularities.

Вступ. Нині Україна, як й інші країни з трансформаційною економікою, в більшій мірі відчуває наслідки світових фінансових криз і спалахів нестабільності у сфері світових фінансів, що пояснюється різким

зростанням залежності стану й перспектив розвитку економіки України від подій, які відбуваються у світовій фінансовій сфері.

Відтік коштів міжнародних інвесторів, загострення бюджетних проблем призводить до кризової ситуації, яка негативно відбивається на реальному секторі економіки України через відволікання грошових ресурсів в обслуговування потреб фінансового сектора та скорочення можливостей залучення додаткового капіталу.

Протягом декількох років українська банківська система дуже інтенсивно розвивалась в основному за рахунок кредитування не під модернізацію виробництва (довгострокові кредити на оновлення основних фондів), а на поповнення оборотних коштів. При цьому суб'єктами обиралися підприємства, що забезпечували стабільні відсоткові надходження при високому рівні надійності вкладень. Пріоритетними галузями для кредитування були галузі-експортери. Підприємства галузей (видів економічної діяльності), орієнтованих на внутрішній ринок, менш привабливі, ніж підприємства галузей-експортерів, з точки зору конкурентоспроможності (перспективи росту виробництва, освоєння нових ринків) і надійності кредитування (рентабельності виробництва) не мали пріоритетності при кредитуванні. Нині при різкому зниженні обсягів кредитування виникає необхідність розглядати можливість кредитування підприємств видів економічної діяльності, орієнтованих на внутрішній ринок з урахуванням розміру їх бізнесу та прозорості ведення діяльності.

З огляду на те, що кредитування – це одна з основних операцій банку, то проблеми, пов'язані з ризиком кредитних операцій внаслідок некоректної, невірної оцінки кредитоспроможності позичальників цікавлять теоретиків і практиків банківської справи. Питання оцінки кредитоспроможності потенційного позичальника банку розглядаються у працях багатьох науковців: К.С. Базилевича, О.В. Дзюблюка, І.В. Сала, Я.І. Чайковського та ін.

Постановка завдання. Проблема оцінки фінансового стану потенційного позичальника банку, його здатності повернути суму кредиту та відсотки за ним залишається одним з найактуальніших питань діяльності банківської установи.

У зв'язку з відсутністю уніфікованих підходів до оцінки кредитоспроможності потенційного позичальника, банкам потрібно розробляти власні методики оцінки фінансового стану клієнта. Від ефективності проведення оцінки клієнта банку залежить позитивний чи негативний висновок про можливість надання кредиту позичальнику.

Багато аспектів проблеми розвитку банківського кредитування з урахуванням галузевих особливостей потребують подальшого дослідження. Нині існує необхідність створення комплексної методики, що враховує

вплив галузевої приналежності підприємства на рівень його кредитоспроможності.

Метою статті є дослідження впливу галузевих особливостей діяльності підприємства на кредитоспроможність підприємства.

Результати дослідження. Кредитоспроможність позичальника – багатоаспектне, комплексне поняття, на рівень якого здатне вплинути велика кількість якісних і кількісних чинників: країна, регіон, галузь, господарська діяльність позичальника, розмір бізнесу, фінансовий стан і прозорість ведення бізнесу.

При проведенні досліджень було розглянуто методики оцінки кредитоспроможності юридичних осіб таких банків: НБУ, ВАТ Банк “БІГ Енергія”, АКБ “ПриватБанк” та АКБ “Промінвестбанк” [1, 2, 3, 4]. На основі даних методик було проведено аналіз кредитоспроможності декількох підприємств різних видів економічної діяльності. На підставі отриманих результатів можна зробити висновок, що кожна із них має свої позитивні й негативні сторони.

На нашу думку, можна виділити такі негативні сторони даних методик:

- показники, які характеризують результати господарської діяльності підприємств та ефективність використання фінансових ресурсів (рентабельність продукції, рентабельність капіталу, рентабельність основної діяльності, рентабельності підприємства, прибутковість виробництва) займають незначну частку у загальному результаті оцінки кредитоспроможності позичальника;

- спрощений (узагальнюючий) підхід до аналізу коефіцієнтів не розкриває в повній мірі реальний фінансовий стан підприємства;

- при розробці методик оцінки кредитоспроможності позичальника комерційними банками враховуються рекомендації НБУ, щодо переліку показників, їх розрахунку та нормативного значення без урахування галузевих особливостей.

Для виявлення галузевих особливостей діяльності позичальників банку були обрані коефіцієнти, наведені у Постанові Правління Національного банку України від 6 липня 2000 року №279 “Про затвердження Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків” [4]: коефіцієнти ліквідності, фінансової незалежності.

Для розрахунків даних коефіцієнтів були взяті загальноукраїнські статистичні дані діяльності підприємств за різними видами економічної діяльності, в тому числі підприємства АПК, за 2009 – 2011 рр. [5, 6, 7].

Таблиця 1.- статистичні дані діяльності підприємств за різними видами економічної діяльності за 2009 – 2011 рр.

Показники	Коефіцієнт поточної ліквідності	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Коефіцієнт загальної ліквідності	Коефіцієнт незалежності
Норматив за Методикою НБУ	$\geq 0,5$ $\geq 0,2$ $\geq 2 \leq 1$	$\geq 0,2$	≥ 2	≤ 1
Всього по економіці	0,932	0,246	1,091	1,002
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	0,528	0,050	0,932	1,197
Промисловість	0,946	0,173	1,209	0,800
Будівництво	0,837	0,187	1,039	2,632
Охорона здоров'я та соціальна допомога	0,826	0,204	1,007	1,229
Колективні, громадські та особисті послуги	0,881	0,253	1,060	0,402

Дані таблиці 1 свідчать, що жодній галузі економіки не характерне оптимальне значення коефіцієнта загальної ліквідності. Середньозважене значення показника, розраховане за три роки (2009-2011 рр.) є меншим за рекомендоване значення – 2, що спостерігається за кожним видом економічної діяльності. Винятком можна вважати підприємства фінансової діяльності, які за 2011 рік показали нарощення оборотних активів, про що свідчить збільшення коефіцієнта загальної ліквідності з 1,583 у 2011 році до 2,052 у 2011 році. Значення коефіцієнта поточної (швидкої) ліквідності показав, що в цілому по економіці за розглянуті три роки не перевищувало нормативно встановленого 0,5. Так, у 2009 році показник становив 0,867, у 20010 році – 0,882, а у 2011 році – 1,046.

Підприємства деяких видів економічної діяльності, зокрема освіти (1,524) і фінансової діяльності (1,787), мають дещо завищені значення показника швидкої ліквідності. Це можна пояснити дещо невиправданим

зростанням дебіторської заборгованості. Розрахунок показав, що середньозважене значення показника за три роки, за всіма видами економічної діяльності відповідно, не нижче нормативно встановленого. Це свідчить про можливість підприємств розраховуватися за короткостроковими зобов'язаннями у встановлені строки. Коефіцієнт миттєвої ліквідності є найбільш жорстким критерієм платоспроможності підприємства і повинен бути основним показником ліквідності підприємства в умовах перехідної економіки, бо лише грошові кошти є безпосереднім джерелом погашення поточної заборгованості підприємства. Розглянемо середні значення показників за період 2009-2011 рр. (див. табл. 1). Значення коефіцієнта миттєвої ліквідності в цілому по економіці є нормальними для здійснення підприємствами своєї діяльності та свідчить про наявність оборотних коштів у сумі, необхідній для погашення короткострокових зобов'язань. Найвищі значення показника характерні для підприємств фінансової діяльності (0,841) і освіти (0,836).

Значення показника миттєвої ліквідності підприємств торгівлі та будівництва в середньому за три роки становить 0,187, але спостерігається тенденція до його збільшення (у 2008 році у торгівлі – 0,246, у будівництві – 0,201). Підприємства сільського господарства та промисловості в середньому мають коефіцієнт нижче за нормативний – 0,050 і 0,173 відповідно. Також значенням показника миттєвої ліквідності, нижчим за нормативний, характеризуються підприємства будівництва (0,187) та оптової й роздрібно торгівлі (0,187). Відповідне значення показника свідчить про наявність достатньої кількості грошових коштів на рахунках підприємства й можливість розраховуватися за поточними зобов'язаннями власними коштами. Коефіцієнт незалежності дає загальну оцінку співвідношення запозичених і власних коштів, що використовуються для ведення бізнесу підприємством.

За результатами аналізу коефіцієнта незалежності лише за деякими видами економічної діяльності значення показника не перевищує нормативно встановленої одиниці (промисловість; готелі і ресторани; фінансова діяльність; операції з нерухомістю; освіта; колективні, громадські та особисті послуги). Для інших видів економічної діяльності характерне нераціональне співвідношення коштів, які використовуються у фінансуванні діяльності, з перевагою позикового капіталу.

Аналіз ліквідності підприємств усіх видів економічної діяльності показав, що загалом підприємства є платоспроможними, можуть розраховуватися за взятими на себе короткостроковими зобов'язаннями у встановлені строки, у більшості випадків – за рахунок наявних грошових коштів. На нашу думку, підприємства цих видів економічної діяльності є значимий резерв для банківської системи з точки зору розвитку їх кредитування за умови більш прозорої організації бізнесу.

Висновки. Важливою складовою банківської діяльності є оцінка кредитоспроможності позичальника. Аналіз фінансового стану позичальника з урахуванням особливостей окремих видів економічної діяльності показав вплив галузевих особливостей на загальну оцінку кредитоспроможності підприємства. Урахування на практиці даного підходу дозволить зменшити ризик кредитних операцій банку та підвищити ймовірність отримання кредитних коштів підприємствами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Методика проведення оцінки фінансового стану позичальника (контрагента) Відкритого акціонерного товариства Банк "БІГ Енергія"
2. Методика оцінки фінансового стану позичальника (юридичної особи) АКБ "ПриватБанк"
3. Методика оцінки фінансового стану позичальника (юридичної особи) АКБ "Промінвестбанк"
4. Постанова НБУ "Про затвердження Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків" N 279 від 06.07.2000
5. Україна у цифрах у 2004 році: Статистичний довідник: Довідник: Наукове видання.- К.: Консультант, 2005.- 264 с.
6. Україна у цифрах у 2005 році: Статистичний довідник: Довідник: Наукове видання.- К.: Консультант, 2006.- 260 с.
7. Україна у цифрах у 2006 році: Статистичний довідник: Довідник: Наукове видання.- К.: Консультант, 2007.- 270 с.

УДК 658.589

Мушнікова С.А.

УПРАВЛІНСЬКА ІННОВАЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В статті обґрунтовано доцільність впровадження управлінських інновацій як складової розвитку суб'єкта господарювання.

Ключові слова: інновація, управління, розвиток, підприємство, управлінська інновація.

В статті обоснована целесообразность внедрения управленческих инноваций как составной части развития субъекта хозяйствования.

Ключевые слова: инновация, управление, развитие, предприятие, управленческая инновация.

The expediency of the introduction of managerial innovations as part of a business entity.

Key words: innovation, management, development, enterprise management innovations.

Постановка проблеми. Ринкові умови господарювання, що супроводжуються високою конкурентною боротьбою в реальному секторі економіки, висувають нові умови функціонування суб'єктам господарювання. Нові напрямки господарювання пов'язані з необхідністю підвищення конкурентноздатності продукції (робіт, послуг), впровадженням